

UDC 595.78+591.9

© Єпішін В.В., 2018

2018, № 2 (15): 42–49

DOI: <https://doi.org/10.15421/281812>

THE BUTTERFLIES (LEPIDOPTERA, PAPILIONOIDEA) OF FASTIV DISTRICT, KYIV REGION (UKRAINE)

V.V. Yepishin

*Institute for the Evolutionary Ecology of the NAS of Ukraine, Kyiv, Ukraine
e-mail: viktoryepishin@gmail.com*

The results of faunistic research on butterflies carried out at 2011–2018 on the territory of Fastiv District are presented. Thus, 71 species from 50 genera and 6 families are recorded over the years of research. The number of identified species constitutes 56,1% of the fauna of Kyiv Region and 37,2% of the fauna of Ukraine. Three species, *Iphiclides podalirius* (Linnaeus, 1758), *Papilio machaon* Linnaeus, 1758 (family Papilionidae) and *Hamearis lucina* (Linnaeus, 1758) (family Riodinidae), are included in the Red Data Book of Ukraine. *Iphiclides podalirius* (Linnaeus, 1758) was abundant and frequently recorded during at the last 2 years; about 10 localities are known for this species. *Papilio machaon* Linnaeus, 1758 was found in six localities of Fastiv District and was frequently recorded every year. *Hamearis lucina* (Linnaeus, 1758) was found at one locality in 2018 only. Twenty eight species from 21 genera (families Hesperidae, Pieridae, Papilionidae, Lycaenidae and Nymphalidae) are ubiquitous and were found in more than four localities; 22 species from 20 genera (families Hesperidae, Pieridae, Lycaenidae and Nymphalidae) were common and found in 2–4 localities; 21 species from 16 genera (families Hesperidae, Pieridae, Riodinidae, Lycaenidae and Nymphalidae) occurred very locally and are known from one locality in the studied region. Moreover, three species: *Limenitis populi* (Linnaeus, 1758), *Aglais urticae* (Linnaeus, 1758), *Nymphalis polychloros* (Linnaeus, 1758) (family Nymphalidae) have not been recorded in Fastiv District for last 40 years; these species are known by the material from collections of the second half of last century only.

Key words: Lepidoptera, Papilionoidea, fauna, Kiev region, Ukraine.

БУЛАВОВУСІ ЛУСКОКРИЛІ (LEPIDOPTERA, PAPILIONOIDEA) ФАСТІВСЬКОГО РАЙОНУ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ (УКРАЇНА)

В.В. Єпішін

*Інститут еволюційної екології НАН України, Київ, Україна
e-mail: viktoryepishin@gmail.com*

Представлено результати фауністичних досліджень булавоусих лускокрилих на території Фастівського району протягом 2011–2018 рр. За роки досліджень достовірно виявлено 71 вид з 50 родів та 6 родин. З них три види – *Iphiclides podalirius* (Linnaeus, 1758), *Papilio machaon* Linnaeus, 1758 (Papilionidae), *Hamearis lucina* (Linnaeus, 1758) (Riodinidae) включені до Червоної книги України. Встановлено, що *I. podalirius* і *P. machaon* зустрічаються повсюдно, *H. lucina* виявлений тільки в одному локалітеті. До звичайних видів, які виявлені в більш ніж чотирьох точках досліджуваної території, відносяться 28 видів з 21 роду; до менш поширених, які виявлені в 2–4 точках – 22 види з 20 родів; до локальних (виявлених в одному локалітеті району досліджень), віднесено 21 вид з 16 родів. Три види (*Limenitis populi* (Linnaeus, 1758), *Aglais urticae* (Linnaeus, 1758), *Nymphalis polychloros* (Linnaeus, 1758)) з родини німфалід не реєстрували в Фастівському районі останні 40 років. Вони присутні тільки в колекційних зборах другої половини минулого століття.

Ключові слова: лускокрилі, Papilionoidea, фауна, Київська область, Україна.

Булавоусые чешуекрылые (Lepidoptera, Papilionoidea) Фастовского района Киевской области (Украина)

В.В. Епишин

Представлены результаты фаунистических исследований булавоусых чешуекрылых на территории Фастовского района на протяжении 2011–2018 гг. За годы исследований достоверно выявлено 71 вид из 50 родов и 6 семейств. Из них три вида – *Iphiclides podalirius* (Linnaeus, 1758), *Papilio machaon* Linnaeus, 1758 (Papilionidae), *Hamearis lucina* (Linnaeus, 1758) (Riodinidae) включены в Красную книгу Украины. *Iphiclides podalirius* и *P. machaon* встречаются

повсеместно, *H. lucina* отмечен в одной точке. К обычным (выявлены в более чем 4 точках исследуемой территории) отнесено 28 видов из 21 рода; к немногочисленным (выявлены в 2–4 точках) – 22 вида из 20 родов; к локальным (выявлены в одной точке) отнесен 21 вид из 16 родов. Три вида: *Limenitis populi* (Linnaeus, 1758), *Aglaia urticae* (Linnaeus, 1758), *Nymphalis polychloros* (Linnaeus, 1758) из семейства нимфалид не отмечены в Фастовском районе за последние 40 лет. Их экземпляры присутствуют только в коллекционных сборах второй половины прошлого века.

Ключевые слова: чешуекрылые, Papilionoidea, фауна, Киевская область, Украина.

Вступ. Фастівський район розташований на заході Київської обл.; його площа складає біля 830 км² (3,2% площі області). Приблизно дві третини території займають населені пункти та сільськогосподарські угіддя, решту – ліси, луки, нечисленні балки, річки та їх долини.

Загалом, булавовусі лускокрилі (Lepidoptera. Papilionoidea) фауни Київської області вивчені досить детально. Для цього регіону наведено 132 види з 6 родин (Pljushtch et al., 2005; Uspenskyi, 2009). Окремі дослідження проведено в околицях м. Тараща (Berezenko, 1959), але спеціальних робіт по більшості районів, в тому числі Фастівському, не проводилося, за винятком окремих нарисів автора (Yerishin, 2018).

Матеріали і методи. Матеріалом для даної публікації головним чином слугували збори автора, а також візуальні спостереження фастівчан. Збір імаго лускокрилих проводили повітряним ентомологічним сачком, преімагінальних стадій – вручну. За період досліджень 2011–2018 рр. зібрано близько 600 екз. Крім того, оброблено колекцію Ф. Сошки (зберігається у автора), в якій налічується 26 екз. (16 видів) метеликів надродина Papilionoidea, зібраних в другій половині ХХ ст. в м. Фастів та його околицях.

Порядок розташування видів в списку наведено за роботою В. Чиколовця (Tshikolovets, 2005). В дужках вказано кількість екземплярів, а для тих, яких визначали за будовою геніталій вказано стать (♂♀). Види умовно поділені на: локальні – які виявлені лише в одній точці кожен; поширені – які виявлені в 2–4 точках; повсюдні – які виявлені у більш ніж 4 локалітетах дослідженої території.

В тексті роботи використані такі скорочення: пн., пд., зх., сх. – частини Світу; м. – місто, с. – село, смт. – селище міського типу; пл. – залізнична платформа, ст. – залізнична станція; окол. – околиці, ур. – урочище.

Результати та їх обговорення. В результаті проведених досліджень, складено попередній список булавовусих лускокрилих Фастівського району Київської області. Він нараховує 74 види з 51 роду та 6 родин. Зірочкою (*) позначено види, яких не відзначали в регіоні за останні 40 років (усне повідомлення В. Гнездіцького), але вони наявні у старих зборах (колекція Ф. Сошки).

Papilionoidea Latreille, 1802

Hesperiidae Latreille, 1802

Erynnis tages (Linnaeus, 1758)

Матеріал: пн.-сх. окол. м. Фастів, 24.05.17 (1); зх.-пн.-зх. окол. м. Фастів, 10.07.13 (1); пн.-зх. окол. м. Фастів, 9.05.13 (1); 10.05.13 (1); с. Дмитрівка, 9.05.14 (2); окол. пл. Снітинка, 18.05.13 (1); пд. окол. м. Фастів, 5.07.13 (1).

Carcharodus alceae (Esper, [1780])

Матеріал: пн.-сх. окол. м. Фастів, 12.08.13 (1).

Carcharodus floccifera (Zeller, 1847)

Матеріал: пн.-пн.-сх. окол. м. Фастів, 24.05.18 (1); пд.-зх. окол. с. Веприк, 30.05.18 (1).

Pyrgus malvae (Linnaeus, 1758)

Матеріал: пд. окол. м. Фастів, 4.05.13 (1); 7.05.17 (1); с. Дмитрівка, 9.05.14 (1); окол. пл. Снітинка, 18.05.13 (1).

Pyrgus alveus (Hübner, [1800–1803])

Матеріал: пд. окол. м. Фастів, 26.05.18 (1).

***Thymelicus lineola* (Ochsenheimer, 1808)**

Матеріал: окол. ст. Снітинка, 21.06.14 (1).

***Thymelicus sylvestris* (Poda, 1761)**

Матеріал: окол. пл. Снітинка, 18.07.13 (1).

***Ochlodes sylvanus* (Esper, [1779])**

Матеріал: пд.-пд.-зх. окол. м. Фастів, 1.07.15 (1); пн.-зх. окол. м. Фастів, 14.06.12 (1).

Papilionidae Latreille, 1802***Iphiclides podalirius* (Linnaeus, 1758)**

Матеріал: м. Фастів, 22.07.15 (1), Є. Даценко; пд. окол. м. Фастів, 7.05.17 (7), Є. Даценко, В. Єпішін; окол. ст. Триліси, 26.04.18 (1); зх.-пд.-зх. окол. м. Фастів, 26.04.18 (5); м. Фастів, 29.04.18 (1), В. Гнездіцький; м. Фастів, 6.05.18 (2); м. Фастів, 6.05.18 (1).

***Papilio machaon* Linnaeus, 1758**

Матеріал: пд. окол. м. Фастів, 3.08.12 (2); 10.08.12 (1); 13.08.13 (1); 19.08.13 (1); 28.07.14 (1 гусінь); 22.08.15 (1); м. Фастів, 13.08.13 (1), В. Гнездіцький; м. Фастів, на *Anethum graveolens* Linnaeus, 1753, 24-29.07.14 (5 гусениць), З. Сінгаєвська, В. Єпішін; окол. пл. Снітинка, 27.04.13 (1); пн.-зх. окол. м. Фастів, 1.05.13 (1); окол. ст. Триліси, 7.08.11 (1 гусінь); 26.04.18 (3).

Pieridae Swainson, 1820***Leptidea sinapis* (Linnaeus, 1758)**

Матеріал: окол. пл. Снітинка, 27.04.13 (1♂); 18.05.13 (1♂); 18.07.13 (1♂); 25.04.14 (1♂); пн.-зх. окол. м. Фастів, 1.05.13 (1♂); 9.05.13 (1♂); пд. окол. м. Фастів, 30.06.12 (1♂); 13.07.12 (1♂); 3.07.17 (1♂); пн.-сх. окол. м. Фастів, 6.05.13 (1♂).

***Anthocharis cardamines* (Linnaeus, 1758)**

Матеріал: пд. окол. м. Фастів, 4.05.13 (2); 1.05.14 (4); 9.04.17 (1); 7.05.17 (2); окол. пл. Снітинка, 25.04.14 (2); пн.-сх. окол. м. Фастів, 6.05.13 (1); 1.05.14 (3); окол. ст. Триліси, 26.04.18 (3).

***Aporia crataegi* (Linnaeus, 1758)**

Матеріал: окол. с. Веприк, 27.05.18 (3), В. Януль; пд.-зх. окол. с. Веприк, 30.05.18 (19).

***Pieris brassicae* (Linnaeus, 1758)**

Матеріал: м. Фастів, 4.07.13 (2); пд. окол. м. Фастів, 12.07.12 (1); 8.07.13 (2); 17.07.17 (1); пд.-сх. окол. смт. Кожанка, заказник «Кожанська балка», 9.08.16 (3); окол. ст. Триліси, 26.04.18 (1); пд.-зх. окол. м. Фастів, 8.07.18 (1).

***Pieris rapae* (Linnaeus, 1758)**

Матеріал: пд. окол. м. Фастів, 4.05.13 (1); 28.07.14 (1); 4.08.14 (5); 18.08.14 (1); 22.08.15 (5); 30.09.16 (3); 19.06.17 (3); 3.07.17 (3); окол. пл. Снітинка, 27.04.13 (1); 25.04.14 (2); 13.06.16 (1); м. Фастів, 7.07.12 (1); м. Фастів, 10.04.13 (1 лялечка), В. Гнездіцький; пн.-зх. окол. м. Фастів, 9.05.13 (1); зх.-пн.-зх. окол. м. Фастів, 19.08.12 (1); окол. ст. Триліси, 29.08.11 (2); 1.07.13 (3); 15.07.13 (1); 26.04.18 (5).

***Pieris napi* (Linnaeus, 1758)**

Матеріал: окол. пл. Снітинка, 27.04.13 (5); 25.04.14 (1); 21.06.14 (5); 13.06.16 (1); пн.-зх. окол. м. Фастів, 1.05.13 (2); 10.05.13 (1); пн.-сх. окол. м. Фастів, 19.06.14 (1); пд. окол. м. Фастів, 6.08.11 (1); 18.08.12 (1); 4.05.13 (9); 1.05.14 (4); 20.06.14 (3); 19.06.17 (3); 3.07.17 (3); 26.05.18 (1); окол. ст. Триліси, 15.07.13 (1); 26.04.18 (5); пд.-зх. окол. м. Фастів, 2.05.14 (3); 15.07.14 (3); 12.06.18 (1).

***Pontia edusa* (Fabricius, 1777)**

Матеріал: пд. окол. м. Фастів, 30.08.12 (1); 5.07.13 (4); 18.08.14 (3); 17.09.16 (1); 26.05.18 (1); окол. ст. Триліси, 15.07.13 (5); пд.-зх. окол. м. Фастів, 30.08.11 (1); окол. пл. Снітинка, 13.06.16 (1); пд.-пд.-зх. окол. м. Фастів, 1.07.15 (1); пн.-зх. окол. м. Фастів, 21.07.15 (1).

***Colias crocea* (Geoffroy in Fourcroy, 1785)**

Матеріал: пд. окол. м. Фастів, 5.07.13 (6); 17.09.16 (8); 30.09.16 (4); 8.07.13 (1); зх.-пн.-зх. окол. м. Фастів, 10.07.13 (1); окол. ст. Триліси, 15.07.13 (3); пн.-сх. окол. м. Фастів, 12.08.13 (1); пд.-сх. окол. смт. Кожанка, заказник «Кожанська балка», 9.08.16 (1); пд.-зх. окол. м. Фастів, ур. Унава, 10.09.16 (1); окол. пл. Снітинка, 18.07.13 (1).

***Colias erate* (Esper, 1805)**

Матеріал: пд. окол. м. Фастів, 8.07.13 (1); 17.09.16 (1).

***Colias hyale* (Linnaeus, 1758)**

Матеріал: окол. пл. Снітинка, 18.05.13 (1); пд. окол. м. Фастів, 31.07.12 (1); 10.08.12 (1); 18.08.12 (1); 24.08.12

(1); 4.05.13 (1); 5.07.13 (2); 8.07.13 (2); 18.08.14 (2); 17.09.16 (3); м. Фастів, 7.07.12 (1).

***Gonepteryx rhamni* (Linnaeus, 1758)**

Матеріал: пд. окол. м. Фастів, 26.07.12 (1); 3.11.12 (1); 4.05.13 (2); 5.07.13 (3); 29.07.13 (1); 19.08.13 (1); 30.06.14 (1); 30.09.16 (2); 3.04.17 (3); 8.04.18 (1); окол. пл. Снітинка, 27.04.13 (4); м. Фастів (центр), 3.03.17 (3); окол. с. Веприк, 8.03.14 (3); окол. ст. Триліси, 24.06.14 (1); 10.03.17 (3); 26.04.18 (1); пд.-зх. окол. м. Фастів, 15.07.14 (3); 6.09.14 (1); 3.04.18 (3); пд.-пд.-зх. окол. м. Фастів, 1.07.15 (5); пн.-зх. окол. м. Фастів, 21.07.15 (1); 22.08.15 (1).

Riodinidae Grote, 1895

***Hamearis lucina* (Linnaeus, 1758)**

Матеріал: пн.-зх. окол. с. Велика Мотовилівка, заплава р. Стугна, 12.05.18 (1), Л. Мазур.

Lycaenidae [Leach], [1815]

***Lycaena phlaeas* (Linnaeus, 1761)**

Матеріал: пд.-зх. окол. м. Фастів, ур. Унава, 10.09.16 (1); пн.-зх. окол. м. Фастів, 9.05.13 (1); 10.05.13 (1); пн.-сх. окол. м. Фастів, 16.07.13 (1); окол. пл. Снітинка, 21.06.14 (1); м. Фастів, 7.07.12 (1); окол. ст. Триліси, 29.08.11 (1); зх.-пд.-зх. окол. м. Фастів, 30.08.11 (1); зх.-пн.-зх. окол. м. Фастів, 10.07.13 (9); пд. окол. м. Фастів, 22.08.15 (3); 26.05.18 (1).

***Lycaena dispar* ([Haworth], 1802)**

Матеріал: пн.-сх. окол. м. Фастів, 12.08.13 (2); 19.06.14 (1); окол. ст. Триліси, 12.06.12 (1); 15.07.13 (1); окол. пл. Снітинка, 19.07.13 (1); пд. окол. м. Фастів, 28.07.14 (1); 17.09.16 (1); 6.06.17 (3); 19.06.17 (3); зх.-пд.-зх. окол. м. Фастів, 30.08.11 (1); пн.-зх. окол. м. Фастів, 20.05.18 (5); пн.-пн.-сх. окол. м. Фастів, 24.05.18 (2).

***Lycaena virgaureae* (Linnaeus, 1758)**

Матеріал: зх.-пн.-зх. окол. м. Фастів, 10.07.13 (1).

***Lycaena tityrus* (Poda, 1761)**

Матеріал: пн. сх. окол. м. Фастів, 1.08.14 (1); 24.05.17 (1); пн.-зх. окол. м. Фастів, 9.05.13 (1); окол. ст. Триліси, 7.08.11 (1); 15.07.13 (2); пд. окол. м. Фастів, 13.07.12 (1); 31.07.12 (1); 5.07.13 (5); 8.08.13 (1); 28.07.14 (1); 22.08.15 (3); 26.05.18 (2); пн.-пн.-сх. окол. м. Фастів, 18.05.18 (1).

***Lycaena alciphron* (Rottemburg, 1775)**

Матеріал: окол. ст. Триліси, 12.06.12 (1); окол. пл. Снітинка, 21.06.14 (1); зх. окол. с. М. Снітинка, 9.06.14 (1); пд.-зх. окол. с. Веприк, 30.05.18 (1); пд. окол. м. Фастів, 26.05.18 (4); пн.-пн.-сх. окол. м. Фастів, 24.05.18 (1).

***Lycaena thersamon* (Esper, [1784])**

Матеріал: пд.окол.м.Фастів, 7.05.17 (1).

***Thecla betulae* (Linnaeus, 1758)**

Матеріал: пд. окол. м. Фастів, 13.07.12 (1).

***Favonius quercus* (Linnaeus, 1758)**

Матеріал: пд. окол. м. Фастів, 19.08.13 (1).

***Callophrys rubi* (Linnaeus, 1758)**

Матеріал: окол. пл. Снітинка, 18.05.13 (1).

***Satyrus w-album* (Knoch, 1782)**

Матеріал: пд.-пд.-зх. окол. м. Фастів, 1.07.15 (5); пд. окол. м. Фастів, 17.07.17 (1).

***Satyrus ilicis* (Esper, [1779])**

Матеріал: пд. окол. м. Фастів, 20.06.14 (3); пд.-пд.-зх. окол. м. Фастів, 1.07.15 (1).

***Everes argiades* (Pallas, 1771)**

Матеріал: пд. окол. м. Фастів, 29.07.13 (1); 1.05.14 (1); 4.08.14 (1); 7.05.17 (5); пн.-сх. окол. м. Фастів, 12.08.13 (1); 1.08.14 (3); окол. ст. Триліси, 29.08.11 (1); пн.-зх. окол. м. Фастів, 21.07.15 (3).

***Cupido decolorata* (Staudinger, 1886)**

Матеріал: пн.-зх. окол. м. Фастів, 20.05.18 (1); пд. окол. м. Фастів, 26.05.18 (2); пд.-зх. окол. м. Фастів, 8.07.18 (1).

***Celastrina argiolus* (Linnaeus, 1758)**

Матеріал: окол. пл. Снітинка, 27.04.13 (6); 25.04.14 (4); 21.06.14 (1); пн.-зх. окол. м. Фастів, 1.05.13 (2); пн.-сх. окол. м. Фастів, 19.06.14 (1); пд. окол. м. Фастів, 20.06.12 (1); пд.-пд.-зх. окол. м. Фастів, 1.07.15 (1); пд.-зх. окол. м. Фастів, 15.07.14 (1); окол. ст. Триліси, 26.04.18 (1); м. Фастів, на суцвітті *Tilia* sp., 7.06.18 (1).

***Scolitantides orion* (Pallas, 1771)**

Матеріал: окол. пл. Снітинка, 18.05.13 (3).

***Glaucopsyche alexis* (Poda, 1761)**

Матеріал: окол. пл. Снітинка, 18.05.13 (3); 13.06.16 (2); пн.-сх. окол. м. Фастів, 24.05.17 (3); пн.-пн.-сх. окол. м. Фастів, 18.05.18 (1).

***Maculinea teleius* (Bergsträsser, 1779)**

Матеріал: зх.-пн.-зх. окол. м. Фастів, 10.07.13 (1).

***Plebeius idas* (Linnaeus, 1761)**

Матеріал: окол. пл. Снітинка, 18.07.13 (1); 13.06.16 (1); пд. окол. м. Фастів, 20.04.14 (1); 22.08.15 (1).

***Plebeius argyrognomon* (Bergstrasser, [1779])**

Матеріал: пн.-сх. окол. м. Фастів, 19.06.14 (1); окол. пл. Снітинка, 18.05.13 (2); 18.07.13 (2).

***Aricia agestis* ([Denis & Schiffermüller], 1775)**

Матеріал: пд. окол. м. Фастів, 17.09.16 (1); пн.-пн.-сх. окол. м. Фастів, 24.05.18 (3).

***Polyommatus artaxerxes* (Fabricius, 1793)**

Матеріал: пд. окол. м. Фастів, 8.08.13 (1); 26.05.18 (1).

***Polyommatus semiargus* (Rottemburg, 1775)**

Матеріал: пн.-зх. окол. м. Фастів, 21.07.15 (1); 20.05.18 (1); 13.07.18 (2); пн.-пн.-сх. окол. м. Фастів, 24.05.18 (1).

***Polyommatus icarus* (Rottemburg, 1775)**

Матеріал: пд.-зх. окол. м. Фастів, 1.06.12 (1); 14.07.18 (1); окол. пл. Снітинка, 18.05.13 (3); 18.07.13 (2); 23.05.14 (3); 7.08.15 (1); пд. окол. м. Фастів, 6.08.11 (2); 8.07.13 (3); 8.08.13 (2); 28.07.14 (2); 18.08.14 (3); 22.08.15 (2); 17.09.16 (1); 30.09.16 (1); пн.-сх. окол. м. Фастів, 16.07.13 (4); зх. окол. м. Фастів, 1.06.11 (1); 19.07.13 (2); зх.-пн.-зх. окол. м. Фастів, 19.08.12 (2); пд.-зх. окол. м. Фастів, ур. Унава, 10.09.16 (2); 8.07.18 (1); окол. ст. Триліси, 7.08.11 (1); пн.-пн.-сх. окол. м. Фастів, 18.05.18 (1); пд.-зх. окол. с. Веприк, 30.05.18 (1) пн.-зх. окол. м. Фастів, 13.07.18 (1).

Nymphalidae Swainson, 1827***Pararge aegeria* (Linnaeus, 1758)**

Матеріал: пн.-зх. окол. м. Фастів, 6.05.13 (1); пд. окол. м. Фастів, 12.07.12 (1); 8.07.13 (2); 1.05.14 (3); 17.09.16 (3); с. Дмитрівка, 9.05.14 (2); окол. пл. Снітинка, 18.07.13 (1).

***Lasiommata maera* (Linnaeus, 1758)**

Матеріал: пн.-сх. окол. м. Фастів, 1.08.14 (2); 16.07.13 (5); пд. окол. м. Фастів, 8.08.13 (2); 17.09.16 (1); окол. пл. Снітинка, 23.05.14 (1); пд.-зх. окол. с. Веприк, 30.05.18 (1).

***Coenonympha arcania* (Linnaeus, 1761)**

Матеріал: пд. окол. м. Фастів, 20.06.14 (1); 17.09.16 (1); 30.09.16 (1); 26.05.18 (4); окол. ст. Триліси, 24.06.14 (3).

***Coenonympha pamphilus* (Linnaeus, 1758)**

Матеріал: пд.-зх. окол. м. Фастів, 1.06.12 (2); 6.09.14 (3); окол. пл. Снітинка, 18.05.13 (5); 23.05.14 (5); 7.08.15 (1); 13.06.16 (3); зх.-пн.-зх. окол. м. Фастів, 19.08.12 (1); пн.-сх. окол. м. Фастів, 16.07.13 (1); 19.06.14 (1); пд. окол. м. Фастів, 18.08.14 (1); 22.08.15 (9); 17.09.16 (3); 6.06.17 (3); 19.06.17 (3); пн.-зх. окол. м. Фастів, 20.05.18 (1).

***Maniola jurtina* (Linnaeus, 1758)**

Матеріал: пд.-зх. окол. м. Фастів, 30.08.11 (1); 15.07.14 (1); пн.-сх. окол. м. Фастів, 16.07.13 (3); 1.08.14 (1); окол. ст. Триліси, 7.08.11 (2); 31.08.12 (1); 1.07.13 (4); 15.07.13 (1); 24.06.14 (5); пд. окол. м. Фастів, 12.07.12 (9); 5.07.13 (3); 8.07.13 (2); 20.06.14 (1); 28.07.14 (3); 22.08.15 (5); зх.-пн.-зх. окол. м. Фастів, 19.08.12 (1); 10.07.13 (1); пд.-пд.-зх. окол. м. Фастів, 1.07.15 (1); окол. пл. Снітинка, 18.07.13 (2); 21.06.14 (5); пн. окол. м. Фастів, 12.08.13 (3); сх. окол. м. Фастів, 31.07.14 (5); пн.-зх. окол. м. Фастів, 2.07.15 (1); 21.07.15 (5); пд.-зх. окол. с. Веприк, 3.06.18 (1).

***Aphantopus hyperantus* (Linnaeus, 1758)**

Матеріал: окол. ст. Триліси, 1.07.13 (2); 24.06.14 (5); пд. окол. м. Фастів, 30.06.12 (3); 5.07.13 (1); 8.07.13 (3); 20.06.14 (1); пд.-пд.-зх. окол. м. Фастів, 1.07.15 (2); окол. пл. Снітинка, 21.06.14 (1); пд.-зх. окол. м. Фастів, 15.07.14 (3).

***Melanargia galathea* (Linnaeus, 1758)**

Матеріал: пн.-сх. окол. м. Фастів, 19.06.14 (4); пд. окол. м. Фастів, 30.06.12 (2); 5.07.13 (4); 8.07.13 (4); 20.06.14 (1); 3.07.17 (3); м. Фастів, 4.07.13 (1); окол. ст. Триліси, 22.07.11 (1); 24.06.14 (5); окол. пл. Снітинка, 21.06.14 (5); пд.-пд.-зх. окол. м. Фастів, 1.07.15 (3).

***Apatura ilia* ([Denis & Schiffermüller], 1775)**

Матеріал: зх. окол. м. Фастів, 19.07.13 (1); зх.-пн.-зх. окол. м. Фастів, 10.07.13 (2); пн.-сх. окол. м. Фастів, 19.06.14 (1); пд. окол. м. Фастів, 12.07.12 (1); м. Фастів, 7.07.12 (1); пд.-пд.-зх. окол. м. Фастів, 1.07.15 (1).

Limenitis populi* (Linnaeus, 1758)

Матеріал: м.Фастів (2), колекція Ф. Сошки.

***Neptis sappho* (Pallas, 1771)**

Матеріал: пд. окол. м. Фастів, 8.07.13 (1); 22.07.13 (1); 28.07.14 (1); 4.08.14 (1); с. Дмитрівка, 9.05.14 (2); окол. пл. Снітинка, 18.07.13 (1); пн.-сх. окол. м. Фастів, 1.08.14 (1).

***Vanessa atalanta* (Linnaeus, 1758)**

Матеріал: пд. окол. м. Фастів, 8.08.12 (1); 8.07.13 (1); 5.07.13 (5); 29.07.13 (3); 20.06.14 (1); 4.08.14 (1); 17.09.16 (3); 30.09.16 (3); зх.-пн.-зх. окол. м. Фастів, 20.08.12 (1); зх. окол. м. Фастів, 19.07.13 (5); окол. пл. Снітинка, 21.06.14 (3); пд.-зх. окол. м. Фастів, 15.07.14 (5); 10.09.16 (1).

***Vanessa cardui* (Linnaeus, 1758)**

Матеріал: пн.-зх. окол. м. Фастів, 6.05.13 (1); окол. пл. Снітинка, 18.05.13 (1); 21.06.14 (3); пд. окол. м. Фастів, 12.07.12 (1); 5.07.13 (2); 29.07.13 (3); 20.06.14 (3); 4.08.14 (1); 17.09.16 (3); зх. окол. м. Фастів, 19.07.13 (5); окол. ст. Триліси, 15.07.13 (5); пд.-зх. окол. м. Фастів, 2.05.14 (3); 15.07.14 (3); 10.09.16 (5); сх. окол. м. Фастів, 31.07.14 (5).

***Inachis io* (Linnaeus, 1758)**

Матеріал: пд. окол. м. Фастів, 30.06.12 (1); 24.08.12 (2); 18.08.14 (1); 17.09.16 (3); 30.09.16 (3); 3.04.17 (3); 8.04.18 (1); окол. пл. Снітинка, 27.04.13 (2); зх. окол. с. М. Снітинка, на *Urtica* sp., 9.06.14 (8 гусениць); пд.-зх. окол. м. Фастів, 15.07.14 (3); 6.09.14 (3); пд.-пд.-зх. окол. м. Фастів, 1.07.15 (3); окол. пл. Триліси, 26.04.18 (3).

Aglais urticae* (Linnaeus, 1758)

Матеріал: м.Фастів (2), колекція Ф. Сошки.

***Polygonia c-album* (Linnaeus, 1758)**

Матеріал: пд. окол. м. Фастів, 31.07.12 (2); 22.07.13 (2); 13.08.13 (2); 17.09.16 (2); 30.09.16 (3); 3.04.17 (3); пд. окол. м. Фастів, на *Арісеае*, 17.09.16 (1 лялечка); м. Фастів, ур. Унава, 12.10.13 (1); пд.-зх. окол. м. Фастів, 15.07.14 (1); 6.09.14 (3); пн.-зх. окол. м. Фастів, 14.06.12 (1); пд.-пд.-зх. окол. м. Фастів, 1.07.15 (1); окол. с. Веприк, 8.03.14 (3).

***Araschnia levana* (Linnaeus, 1758)**

Матеріал: окол. пл. Снітинка, 25.04.14 (3); 21.06.14 (3); 11.07.16 (1); пд. окол. м. Фастів, 30.06.12 (2); 28.07.12 (1); 8.07.13 (2); 1.05.14 (1); 18.08.14 (5); 3.07.17 (1); зх. окол. с. М. Снітинка, 12.08.13 (1); пн.-зх. окол. м. Фастів, 1.05.13 (2); 2.07.15 (1); с. Дмитрівка, 9.05.14 (1); пд.-зх. окол. м. Фастів, 15.07.14 (3); пд.-пд.-зх. окол. м. Фастів, 1.07.15 (3).

Nymphalis polychloros* (Linnaeus, 1758)

Матеріал: м.Фастів (1), колекція Ф. Сошки.

***Nymphalis xanthomelas* (Esper, [1781])**

Матеріал: пд. окол. м. Фастів, 9.06.14 (1); 20.06.14 (2); 8.04.18 (5); 6.06.18 (9); пн.-зх. окол. м. Фастів, 1.05.13 (1); пн.-сх. окол. м. Фастів, 19.06.14 (2); окол. пл. Снітинка, 21.06.14 (2); окол. с. Веприк, 8.03.14 (3); окол. ст. Триліси, 10.03.17 (3); пд.-зх. окол. м. Фастів, 3.04.18 (3).

***Melitaea phoebe* ([Denis & Schiffermüller], 1775)**

Матеріал: пд. окол. м. Фастів, 24.07.12 (1); 22.07.13 (2); 29.07.13 (2); 28.07.14 (3); 30.09.16 (1).

***Melitaea didyma* (Esper, [1778])**

Матеріал: пд. окол. м. Фастів, 10.08.12 (1); 30.08.12 (1); 13.08.13 (1); 26.05.18 (1); пд.-зх. окол. м. Фастів, 15.07.14 (1).

***Melitaea aurelia* Nickerl, 1850**

Матеріал: пд. окол. м. Фастів, 20.06.14 (2).

***Melitaea athalia* (Rottemburg, 1775)**

Матеріал: пд. окол. м. Фастів, 8.07.13 (1).

***Issoria lathonia* (Linnaeus, 1758)**

Матеріал: пд.-зх. окол. м. Фастів, 30.08.11 (2); пд. окол. м. Фастів, 6.08.11 (1); 12.07.12 (1); 24.07.12 (2); 28.07.12 (1); 8.08.12 (1); 8.07.13 (2); 29.07.13 (1); 20.06.14 (2); 8.08.14 (1); 18.08.14 (5); 22.08.15 (5); 17.09.16 (1); 30.09.16 (3); 7.05.17 (5); 6.06.17 (3); 19.06.17 (3); 3.07.17 (3); зх.-пн.-зх. окол. м. Фастів, 19.08.12 (2); зх. окол. с. М. Снітинка, 12.08.13 (1); пд.-пд.-зх. окол. м. Фастів, 1.07.15 (3); пн.-зх. окол. м. Фастів, 10.05.13 (1); 21.07.15 (5); 5.04.14 (1); окол. ст. Триліси, 15.07.13 (5).

***Argynnis paphia* (Linnaeus, 1758)**

Матеріал: пд. окол. м. Фастів, 18.08.12 (1); 31.08.12 (4); 22.07.13 (3); 29.07.13 (1); 28.07.14 (1); 3.07.17 (2); пд.-зх. окол. м. Фастів, 15.07.14 (2); пд.-пд.-зх. окол. м. Фастів, 1.07.15 (3).

***Argynnis aglaja* (Linnaeus, 1758)**

Матеріал: пд. окол. м. Фастів, 8.07.13 (1).

***Argynnis adippe* ([Denis & Schiffermüller], 1775)**

Матеріал: Пд. окол. м. Фастів, 8.07.13 (2).

***Brenthis ino* (Rottemburg, 1775)**

Матеріал: пд. окол. м. Фастів, 30.06.12 (1); окол. пл. Снітинка, 21.06.14 (1).

***Brenthis daphne* (Bergsträsser, 1780)**

Матеріал: пд. окол. м. Фастів, 3.07.17 (1).

***Boloria dia* (Linnaeus, 1767)**

Матеріал: пд.-пд.-зх. окол. м. Фастів, 1.07.15 (2).

Limenitis populi L. – доволі широкопоширений вид, два екземпляри наявні в колекційних зборах, проте в роки наших досліджень не реєструвався. *Aglais urticae* L. раніше був видом, що часто зустрічався на території України, але тепер, не зважаючи на велику кількість кропиви, яка є кормовою рослиною гусені цього виду, став рідкісним. *Nymphalis polychloros* L. раніше теж часто зустрічався, а дуже схожий на нього вид – *Nymphalis xanthomelas* Esp. – був доволі рідкісним, проте сьогодні ситуація змінилася на протилежну.

Для території Фастівського району відзначено 4 види, що занесені до Червоної книги України (Akimov, 2009). Це – *Ipheclides podalirius*, *Papilio machaon*, *Hammaris lucina* та *Limenitis populi*. При цьому, *I. podalirius* в останні 2 роки відзначений як звичайний вид. Він стабільно має два покоління на рік і зареєстрований в багатьох стаціях: урбоценозах м. Фастів, на узліссях та лісових галявинах, у парках та садах. Проте, в попередні роки вид майже не зустрічався (відома лише одна знахідка 2015 року). Якщо тенденція не зміниться, то цьому виду на території Фастівського району поки що нічого не загрожує, окрім використання інсектицидів. *P. machaon* завжди був і лишається звичайним видом, що зустрічається у різноманітних відкритих біотопах, в тому числі на городах та присадибних ділянках, де є кормові рослини гусениць. Вид *H. lucina*, одну особину якого було зареєстровано лише в травні 2018 року, виявився дуже рідкісним та локальним і про чисельність чи її зміни говорити поки що недоречно.

З інших видів родини Papilionidae, що знаходяться під охороною в Україні, для Фастівського району можна прогнозувати знахідки таких лускокрилих як *Zerynthia polyxena* ([Denis et Schiffermüller], 1775) та *Parnassius mnemosyne* (Linnaeus, 1758). Ці види характеризуються широкими ареалами, а придатні для розвитку біотопи наявні на території Фастівського району. Для *Z. polyxena*, який є монофагом, такими біотопами є різноманітні сонячні галявини, узлісся, відкриті долини річок та струмків чи інших місць, де зростає кормова рослина гусені – хвилівник звичайний (*Aristolochia clematitis* L.), виявлення якого на території району можливе. Біотопи *P. mnemosyne* – це галявини та узлісся мішаних та листяних лісів, в яких проростають кормові рослини – рясти (рід *Corydalis*), відзначені в багатьох місцях на території Фастівського району.

Висновки. Видовий склад булавовусих лускокрилих Фастівського району нараховує 74 види з 6 родин. З них три види – *Limenitis populi* L., *Aglais urticae* L., *Nymphalis polychloros* L. (Nymphalidae) в останні 40 років на досліджуваній території не відзначені. Ці види відомі для Фастівського району тільки по старим зборам (колекція Ф. Сошки). Чотири види Papilionidae занесені до Червоної книги України. Отримані попередні результати можуть бути корисними для вивчення поширення булавовусих лускокрилих на території не тільки Київської області, але і України загалом.

Подяки. Користуючись нагодою висловлюю подяку: І. Плющу за цінну інформацію з проблематики дослідження і перевірку правильності визначення деяких груп лускокрилих; В. Кавурці – за перевірку визначення метеликів роду *Leptidea*; Є. Слободянику, Є. Даценку,

З. Сінгаєвській, Л. Мазур, В. Януль – за допомогу у збиранні матеріалу; В. Гнездіцькому – за подаровану колекцію Ф. Сошки і також за допомогу у збиранні матеріалу.

Література

- Akimov, I.A., ed., 2009. Red Data Book of Ukraine. Animals. Kyiv: Hlobalkonsaltynh (in Ukrainian: Акімов, І.А., ред., 2009. Червона книга України. Тваринний світ).
- Berezenko, V.H., 1959. Butterflies (Rhopalocera) of vicinity of Tarashcha in the Kyiv region. In: Collection of articles Problems of entomology in Ukraine to the 100th anniversary of All-Ukrainian Entomological Society. Kyiv: Academy of Sciences of the USSR. 19–20 (in Ukrainian: Березенко, В.Г., 1959. Денні метелики (Rhopalocera) околиць м. Таращі на Київщині).
- Yepishin, V.V., 2018. Finds the insects of Red Data Book of fauna of Ukraine. In: Materials to the 4th edition of the Red Data Book of Ukraine. Fauna. (Series: «Conservation Biology in Ukraine», 7(1)): 271–275 (in Ukrainian: Єпішін, В.В., 2018. Знахідки «червонокнижних» комах фауни України).
- Pljushtch, I.G., Morgun, D.I., Dovgailo, K.E., Rubin, N.I. and Solodovnikov, I.A., 2005. The butterflies of East Europe (Hesperioidea & Papilionoidea, Lepidoptera). CD-key, the base and the packet of the programs “Lysandra”. Minsk, Kiev, Moscow, 2005. (in Russian: Плющ, И.Г., Моргун, Д.И., Довгайло, К.Е., Рубин, Н.И. и Солодовников, И.А., 2005. Дневные бабочки (Hesperioidea и Papilionoidea, Lepidoptera) Восточной Европы. CD Определитель, база данных и пакет программ “Lysandra”).
- Tshikolovets, V.V., 2005. The Butterflies of Ukraine. Proceedings of the Zoological Museum, 37: 13–62 (in Ukrainian: Чиколовець, В.В., 2005. Денні метелики України (фауністичний огляд)).
- Uspenskiy, I., 2009. Lycaenidae (Lepidoptera) of the Kyiv region: species composition and trends of its change. In: Collection of abstracts V International Scientific Conference for Students and Postgraduates “Youth and the Progress of Biology”. Lviv, 12–15 May 2009, in 2 vol. 1: 162–163 (in Ukrainian: Успенський, І., 2009. Синявці (Lepidoptera, Lycaenidae) Київщини: видовий склад та тенденції його зміни).